

موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
معاونت ترویج و انتقال یافته‌های علمی

وزارت جهاد کشاورزی
مازان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت ترویج

گزارش نهایی طرح های ترویجی

عنوان طرح:

حفاظت از تکثیر طبیعی ماهیان دریایی با اولویت ماهی سفید دریای خزر در استان
مازندران با جلب مشارکت های مردمی و محوریت زنان روستایی

مجری:

مهدی نادری جلودار

زمان اجرا:

۱۳۹۶-۱۳۹۷

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
معاونت ترویج و انتقال یافته های علمی

عنوان طرح: طرح حفاظت از تکثیر طبیعی ماهیان دریایی رود کوچ با الویت ماهی سفید در استان
مازندران با جلب مشارکت های مردمی و محوریت زنان روستایی

نام و نام خانوادگی مجری: مهدی نادری جلودار

نگارنده/نگارندگان: مهدی نادری جلودار

نام و نام خانوادگی ناظر/ناظران: کاظم خاوازی، محمد پور کاظمی

نام و نام خانوادگی همکاران: حسن نصراله زاده ساروی، حسن فضلی، شاپور کاکولکی، محمدعلی افرائی بندپی،
ابوالقاسم روحی، رضا صفری، حسینعلی خوشباور رستمی، همایون حسین زاده صحافی، بهمن امیری لاریجانی، داود
ضرغام، ولی الله محمدزاده، صمدیان، جهانگیر عزیزاده، حسن مولایی، محمود رامین، محمود قانع تهران، علی پاشا
زانوسی، فرامرز لالویی، طیبه باشتی، حسین پیری، گل اندام آل علی

نام مرکز /پژوهشکده مجری طرح: پژوهشکده اکولوژی دریای خزر

سایر نهاد های همکار طرح: کانون بسیج تخصصی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

سازمانهای همکار طرح: مدیریت هماهنگی ترویج استان مازندران - اداره کل شیلات استان مازندران

بخش خصوصی همکار: تعاونی پره های صید ماهیان استخوانی دریای خزر

تاریخ شروع: ۱۳۹۶/۹/۱

مدت اجرا: ۹ ماه

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - معاونت ترویج و انتقال یافته های علمی

سال انتشار: ۱۳۹۷

چکیده

سالانه ۴۰۰ میلیون عدد بچه ماهی ناشی از تکثیر مصنوعی در دریای خزر رها سازی می شود. برطبق منابع و گزارشات، اثرگذاری این رهاسازی برای ماهی سفید ۵٪ بازگشت صید است. این در حالی است که پیش بینی می شود، بیش از ۹۰٪ صید فعلی ماهی سفید وابسته به بازسازی ذخایر ناشی از تکثیر مصنوعی است. سهم استان مازندران از بازسازی طبیعی ذخایر ماهی سفید تا قبل از اجرای این طرح نزدیک به صفر بوده است.

برگزاری دوره های آموزشی- ترویجی در مدارس و مساجد برای دانش آموزان و زنان روستایی با هدف معرفی اهمیت حفظ ذخایر ماهی برای نسل های آینده و تداوم برداشت از دریا در سالهای آتی ، تهیه اقلام ترویجی و بروشورهای اطلاع رسانی، فرهنگ سازی بین جوامع روستایی حاشیه رودخانه و صیادان محلی، مشارکت دانش آموزان و زنان روستایی در کاستن از فشار صیادی از طریق حضور در مصب رودخانه و مطالبه از صیادان برای حفظ ماهی برای نسل های آینده ، همکاری و تعامل مثبت صیادان محلی در حفظ و بازسازی ذخایر ماهی سفید، و تهیه برنامه های رادیو تلویزیونی در سطح استان برای فرهنگ سازی از اهم اقدامات انجام شده در این طرح بود که در نهایت منجر به اعمال محدودیت صید در فصل مهاجرت با همکاری صیادان محلی و یگان حفاظت دریایی و شوراهای اسلامی روستاهای حاشیه رودخانه خیرود گردید.

با انجام این طرح ضمن ۴۰ نفر ساعت آموزش برای کارشناسان پهنه در استان و مشارکت آنها در طرح، تعداد ۴۵۰ زن روستایی و تعداد ۵۰۰ دانش آموز آموزش و مشارکت داده شدند و با همکاری مردم و صیادان محلی، حدود ۱۵۰۰۰ عدد مولد نر و ماده در رودخانه اجازه عبور پیدا کرد که طبق برآورد انجام شده بر اساس موفقیت ۵۰ درصدی تولید مثل برای ماهیان مهاجرت کرده ، در نتیجه اجرای این طرح ۷/۵ تا ۱۲/۵ میلیون لارو و بچه ماهی تولید و آماده رفتن به دریا شدند که در مراسم اختتامیه و رونمایی طرح، لاروهای تکثیر شده در رودخانه به رؤیت مدعوین و مسئولین دستگاههای اجرایی استانی و کشوری رسید. در طول دوره انجام این طرح بر اساس مشاهدات و محاسبات، بیش از ۹۶ درصد از ماهیان مهاجرت کرده را ماهی سفید، ۳ درصد را ماهی آزاد دریای خزر و همچنین تعداد قابل توجهی ماهیان سیاه کولی، شاه کولی و مارماهی دهان گرد دریای خزر و تشکیل می دادند.

با تعمیم این طرح و در نتیجه اجرای عملیات مشابه در ۱۰ رودخانه استان های ساحلی دریای خزر، پتانسیل تولید تعداد ۱۲۰-۷۰ میلیون عدد لارو و بچه ماهی سفید در هر سال در رودخانه های این استان ها قابل پیش بینی است.